

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення психологічної безпеки та захисту учасників освітнього процесу від деструктивних інтернет-трендів

1. Обґрунтування необхідності прийняття проєкту Закону

Розвиток цифрових технологій та глобальна цифровізація освітнього простору, поряд із очевидними перевагами, створили нові загрози для психічного та фізичного здоров'я дітей. Особливу небезпеку становлять деструктивні інтернет-тренди, небезпечні «челенджі» та віртуальні ігри, які спонукають підлітків до каліцтва, суїцидальних дій, психологічного тиску на однолітків чи руйнування майна.

Необхідність якнайшвидшого законодавчого врегулювання зазначеного питання підтверджується наступними факторами та статистичними показниками:

Рівень залученості: за даними статистичних досліджень, понад 90% українських підлітків віком від 12 до 17 років щодня користуються соціальними мережами (TikTok, Instagram, Telegram), де алгоритми оптимізації видачі контенту допускають демонстрацію вірусних матеріалів без застосування фільтрів вікових обмежень.

Вплив на психіку: близько 25% опитаних підлітків хоча б раз стикалися в мережі із закликами до виконання небезпечних для здоров'я або принизливих дій.

Кібербулінг та тиск на користувачів: понад 60% українських дітей, які стали свідками або жертвами агресії в інтернеті, зазначають, що це відбувалося під виглядом «ігор» чи «жартівливих челенджів».

Відсутність відповідних норм в чинному законодавстві: наразі законодавство України чітко регулює питання булінгу (цькування), проте небезпечні інтернет-тренди (які не завжди спрямовані на конкретну особу, а мають характер масового психологічного зараження) залишаються поза правовим полем освітнього процесу.

Використання закладів освіти підлітками, як локації для зйомки небезпечних відеороликів задля «хайпу» та популярності в мережі.

З огляду на це, ухвалення даного законопроєкту є критично необхідним кроком для забезпечення безпечного освітнього середовища та захисту психічного й фізичного здоров'я українських підлітків здобувачів освіти.

2. Цілі та завдання проєкту Закону

Основною метою законопроєкту є створення безпечного освітнього середовища, захист ментального та фізичного здоров'я учнів, а також надання педагогам чітких правових інструментів для протидії поширенню деструктивного контенту в закладах освіти.

Завданнями акта є:

- визначення поняття «деструктивний інтернет-тренд (гра) в освітньому середовищі»;

- покладання на керівників закладів освіти обов'язку вживати заходів для виявлення та припинення таких явищ;
- зобов'язання педагогів проводити роз'яснювальну роботу та реагувати на загрози;
- встановлення прямої заборони на пропагування та фіксацію деструктивних трендів на території шкіл.

3. Загальна характеристика і основні положення проєкту Закону

Проект закону передбачає внесення змін до двох базових законів у сфері освіти:

Змінами до Закону України «Про освіту» вводиться дефініція деструктивного інтернет-тренду, розширюються повноваження керівника закладу освіти щодо моніторингу та припинення таких ігор (зокрема під час дистанційного навчання), а також закріплюється обов'язок вчителів проводити профілактичну роботу.

Змінами до Закону України «Про повну загальну середню освіту» встановлюється чітка заборона на залучення учнів до деструктивних челенджів, а також забороняється використання території та інформаційних ресурсів школи для фото- й відеофіксації таких трендів з метою їх подальшого поширення.

Законопроект системно пов'язаний із проектом Закону України про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо протидії деструктивним інтернет-трендам в освітньому процесі, який є похідним від нього.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Основними нормативно-правовими актами в даній сфері правового регулювання є Конституція України, Закони України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту», інші нормативно-правові акти.

5. Фінансово-економічне обґрунтування проєкту Закону

Реалізація даного законопроекту не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проєкту Закону

Прийняття Закону дозволить:

- забезпечити належний рівень захисту життя, фізичного та психічного здоров'я учнів від негативного впливу небезпечних інтернет-ресурсів та деструктивних онлайн-ігор;
- підвищити цифрову грамотність та відповідальність учасників освітнього процесу;

- наділити адміністрацію та педагогічний склад закладу освіти повноваженнями щодо законного припинення правопорушень та деструктивної поведінки здобувачів освіти в межах території закладу освіти;
- зменшити використання українського освітнього простору як майданчика для популяризації шкідливого цифрового контенту.

Народні депутати України

С.В. Кузьмініх та інші

